

Polismyndighetens behandling av personuppgifter i signalementsregistret

1. SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har granskat Polismyndighetens behandling av personuppgifter i det som i polisdatalagen omnämns som signalementsregistret, det vill säga systemen Sign och Afis-Sign.

Nämnden har iakttagit systematiska brister vad gäller gallringen i det äldre av de ovannämnda systemen; Sign. Sex av tio granskade registreringar borde ha varit gallrade. Behandling av uppgifter i Sign efter det att gallringstiden löpt ut innebär att även gallringsbestämmelserna för uppgifter i misstankeregistret och belastningsregistret delvis sätts ur spel, eftersom förekomst i Sign visar att personen i fråga antingen har begått eller varit misstänkt för brott. Mot den bakgrunden, och med beaktande av att Sign är ett system med mycket stor spridning, föranleder bristerna skarp kritik.

Nämnden har konstaterat att drygt 27 000 användare har formell behörighet till systemet Sign. Nämnden uppmanar Polismyndigheten att se över behörighetstilldelningen och rutinerna för att ompröva och avsluta tilldelade behörigheter i systemet.

2. BAKGRUND OCH AVGRÄNSNING

2.1. Avgränsning

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden beslutade den 25 mars 2015 att inleda granskning avseende Polismyndighetens behandling av personuppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistret. Den 11 juni 2015 beslutade nämnden att granskningen fortsättningsvis skulle avgränsas till att endast omfatta signalementsregistret.

2.2. Om signalementsregistret

Polismyndigheten använder två it-system för att behandla uppgifter i det som i polisdatalagen (2010:361) kallas för signalementsregistret – det äldre systemet Sign och det nyare Afis-Sign. Systemen används främst inom polisens utredningsverksamhet och innehåller uppgifter som registreras vid så kallad daktyloskopering, vanligtvis benämnt daktning. Vid en daktning fotograferas och beskrivs personer som är föremål för straffprocessuella tvångsåtgärder.

Sign kommer enligt uppgift från Polismyndigheten att läggas över på en ny it-plattform under år 2016. Afis-Sign har tagits i bruk för att kunna göra signalementsupptagningen, inklusive fotografering, digitalt. Det finns inga fotografier i Sign. Fotografier lagras enbart i Afis-Sign.

3. RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Behandlingen av uppgifter i signalementsregistret är särskilt reglerad i 4 kap. 11–17 §§ polisdatalagen. I bestämmelserna anges bland annat förutsättningar för att behandla uppgifter om en person i registret, vilka uppgifter registret får innehålla och när uppgifterna ska gallras. Uppgifter i signalementsregistret hänförliga till en identifierbar person ska gallras senast tre månader efter det att uppgifter om personen gallrats ur misstankeregistret och belastningsregistret.

Utöver de särskilda bestämmelserna i 4 kap. polisdatalagen gäller de allmänna bestämmelserna i 1 och 2 kap. för behandlingen av uppgifter i signalementsregistret. Detta gäller bland annat bestämmelserna om när så kallade känsliga personuppgifter får behandlas och om tillgång till uppgifter (2 kap. 10 och 11 §§ polisdatalagen).

4. UTREDNINGEN

4.1. Granskningens genomförande

Vid en inspektion den 17 juni 2015 förevisade Polismyndigheten de två system som tillsammans utgör signalementsregistret. Ett urval ärenden granskades närmare. Ärendena valdes ut med hjälp av vissa i förväg bestämda kriterier samt sökkriterier som beslutades på plats. Polismyndigheten har även skriftligen besvarat frågor som uppkommit med anledning av nämndens iakttagelser.

Totalt har registreringar avseende 20 personer granskats, 10 i Sign och 10 i Afis-Sign. Därutöver har sökningar i Sign gjorts dels med användande av vissa sökord dels efter personer under 15 år. Motsvarande sökmöjligheter finns inte i Afis-Sign.

4.2. Nämndens iakttagelser

Generella iakttagelser

Flertalet uppgifter läggs in i såväl Sign som Afis-Sign genom att alternativ väljs i en rullista. Det finns endast ett fåtal fritextfält. I Afis-Sign är sökmöjligheterna mycket begränsade i förhållande till Sign. I båda systemen används fritextfälten främst till att beskriva tatueringars utseende.

Närmare granskade ärenden

Beträffande sex av de tio granskade registreringarna i Sign saknades uppgifter om de registrerade personerna i misstankeregistret och belastningsregistret. I samtliga tio registreringar angavs att uppgifterna ska gallras år 2023 eller senare.

Beträffande tre av de tio granskade registreringarna i Afis-Sign saknades uppgifter om de registrerade personerna i misstankeregistret och belastningsregistret.

I Sign gjordes också en sökning på personer under 15 år. Sökningen gav ingen träff. Motsvarande sökning var inte möjlig att göra i Afis-Sign.

Sökningar i Sign på ett antal ord, som kan utgöra känsliga personuppgifter, genererade i de flesta fall endast träffar avseende registrerade personers namn eller beskrivning av deras tatueringar i text eller bild. I ett fall hade språket ”romani” angetts som kännetecken.

4.3 Polismyndighetens svar

Polismyndigheten har sammanfattningsvis lämnat följande svar på nämndens frågor.

Gallring i Sign

De sex granskade registreringarna avseende personer vars uppgifter förekom i Sign men saknades i belastningsregistret gallrades ur belastningsregistret mellan åren 2007 och 2012. Motsvarande uppgifter går inte att få fram avseende misstankeregistret, eftersom gallringen inte loggas. Uppgifterna är dock numera gallrade ur Sign.

När det i Sign angivna gallringsdatumet passerats så gallras uppgifterna i registret. Detta gallringsdatum sattes enligt ett gammalt regelverk med anknytning till brottets straffskala, vilket innebar att en uppgift kunde gallras efter 2 år, 10 år, 15 år eller 25 år. För att säkerställa att gallring sker i enlighet med gällande regelverk måste gallringsprogrammet i Sign skrivas om. I avvaktan på detta har särskilda registervårdande åtgärder införts som innebär att man månadsvis jämför förekomst i Sign med förekomst i misstanke- och belastningsregistret. De personer som inte längre förekommer gallras då ur Sign.

Gallring i Afis-Sign

Två av personerna som saknade registreringar i misstanke- och belastningsregistret har vid en närmare kontroll visat sig behandlas i nämnda register under andra namn. Uppgifterna avseende den tredje personen hade gallrats ur misstankeregistret den 3 juni 2015, varför gallring i Afis-Sign skulle ske senast den 3 september 2015. Uppgifterna avseende den tredje personen är numera gallrade ur Afis-Sign.

I Afis-Sign är gallringen delvis automatiserad. Systemet tar emot information från misstanke- och belastningsregistret när en person tas bort från något av de systemen. Om uppgiften förekommer i Afis-Sign flaggas uppgiften för gallring inom tre månader. När tiden har passerat görs en kontroll, om personen då fortfarande inte finns i misstanke- eller belastningsregister tas personen bort ur Afis-Sign.

Alla registrerade personer i Afis-Sign med person- eller samordningsnummer i systemet kontrolleras dessutom mot misstanke- och belastningsregistret två gånger om året. Personer som är markerade som okända i Afis-Sign gallras automatiskt efter 30 år.

Behörigheter

Omkring 27 500 personer har tillgång till uppgifterna i Sign. Behörigheterna hanteras i den så kallade stordatorns behörighetskontrollsystem. Av loggningsskäl ligger även inaktiva behörigheter kvar i Sign, exempelvis behörigheter för personal som har pensionerats. Siffran är därför inte rättvisande.

Omkring 2 900 personer har tillgång till uppgifterna i Afis-Sign. Behörigheterna prövas av närmaste chef och beslutas av Nationellt behörighetscentrum, som sköter all administration av behörigheter i polisens nationella it-system.

Användandet av språk som kännetecken

Språk som kännetecken regleras i FAP 473-1, Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om fingeravtryck och annan signalementsupptagning (RPSF 2005:12). I 4 kap. 3 § regleras språk som ett sådant "annat kännetecken" som ska redovisas enligt följande exempel: "Språk: Spanska" eller "Talar med utpräglad skånsk dialekt". Om signalementet beskrivs i samband med daktning då fotografering sker, är det viktigt att beskriva utmärkande kännetecken som inte direkt framgår av fotografierna. Eftersom fotografering i samband med daktning numera vanligen inkluderar fysiska företräden som tatueringar, ärr och hudavvikelser är kvarvarande kännetecken angelägna att beskriva i text. Språk och tal är exempel på något som inte låter sig fångas i bild, och utgör därmed ofta ett bra komplement. Att ange "Språk: Romani" är således korrekt, och kan vara en uppgift som kompletterar andra för att få ett så bra signalement som möjligt. Däremot går det inte att säga i vilka fall det är behövt att ange detta. Några särskilda riktlinjer kring när språk ska anges som signalementsuppgift finns inte.

5. NÄMNDENS BEDÖMNING

Gallring av uppgifter

Nämnden har iakttagit stora brister beträffande gallringen i systemet Sign. De gallringstider som anges i systemet är felaktiga i förhållande till de frister som gäller enligt polisdatalagen. De rutiner som Polismyndigheten har infört för att säkerställa att gallring sker i tid har uppenbarligen inte fungerat, eftersom så många som sex av tio granskade ärenden borde ha varit gallrade.

Den bristande gallringen är allvarlig eftersom uppgifterna förekommer i ett system med ett så stort antal behöriga användare. Den felaktiga behandlingen tycks vidare bero på systematiska brister vilket i sin tur kan innebära att det

finns många personuppgifter i registret som inte borde finnas där. Att uppgifter fortsätter att behandlas i Sign efter gallring ur misstankeregistret och belastningsregistret sätter dessutom gallringsbestämmelserna för nämnda register delvis ur spel. Detta eftersom förekomst i Sign visar att personen i fråga antingen har begått eller varit misstänkt för brott.

För dessa brister förtjänar Polismyndigheten skarp kritik. Nämnden förutsätter att nya gallringsrutiner införs som säkerställer att gallring sker i tid. I avvaktan på att systemet moderniseras måste, i sista hand, manuella rutiner användas.

Tillgången till personuppgifter

När det gäller det stora antalet behöriga användare till systemet Sign, har nämnden förståelse för att behovet av tillgång till signalementsuppgifter i och för sig är stort inom Polismyndigheten. Nämnden vill dock erinra om polisdatalagens generella krav på att enbart de anställda som faktiskt har behov av en viss uppgift för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter får tillgång till den (2 kap. 11 § polisdatalagen). Polismyndighetens oförmåga att uppge ett exakt antal aktiva och behöriga användare inger betänkligheter. Det faktum att det uppgivna antalet behöriga användare ligger nära det totala antalet anställda vid Polismyndigheten indikerar också att myndigheten inte har den kontroll på behörighetstilldelning och omprövning av behörigheter som kan förväntas i ett system av Signs storlek och spridning.

Nämnden uppmanar Polismyndigheten att se över behörighetstilldelningen i systemet och rutinerna för att ompröva och avsluta tilldelade behörigheter.

Uppgifter om språk

Nämnden instämmer i Polismyndighetens bedömning att uppgifter om språk kan behövas för att komplettera andra signalementsuppgifter. Om uppgifter indikerar etnicitet får registrering ske endast om uppgifterna är absolut nödvändiga för syftet med registreringen (2 kap. 10 § polisdatalagen). Nämnden noterar att ingenting framkommit som tyder på att känsliga personuppgifter behandlas i strid med polisdatalagen i de granskade systemen.

Uppföljning

Nämnden avser att följa upp vilka åtgärder Polismyndigheten har vidtagit med anledning av nämndens påpekanden vad gäller gallring och behörigheter i Sign.

Sändlista:
Polismyndigheten

För kännedom:
Datainspektionen